

MÓZES AMBRUS¹**Amikor a hidegháború forróvá válik – egy brit katonai döntés okainak vizsgálata****When the Cold War Became Hot – The Analysis of a British Military Decision****Absztrakt**

A hidegháború első szakaszának egyik legfeszültebb pillanata a berlini válság időszaka volt, amikor fennállt annak a veszélye, hogy bármely fél egyetlen téves reakciója akár a harmadik világháború kitörését is eredményezhette volna. Tanulmányom az vizsgálja, hogy ebben a feszült európai légkörben milyen gazdasági, politikai és gazdasági tényezők miatt döntött úgy a brit kormány, hogy a brit hadsereg teljes stratégia tartalékát nem Németországba, hanem a Malájföldi Föderációba vezényelték és ennek a döntésnek milyen következményei voltak.

Kulcsszavak: hidegháború, stratégia, Egyesült Királyság, berlini válság, Malájföld

Abstract

The Berlin Airlift was one of the most tense periods during the early years of the Cold War, when it was possible that even one misstep by any actor in the international community could lead to the outbreak of World War 3. In this paper I am analysing the underlying political, military and economic reasons behind the decision of the British government to deploy the sole reserve brigade of the British Army, the 2nd Guards Brigade to the Federation of Malaya instead of Germany.

Keywords: Cold War, strategy, United Kingdom, Berlin Airlift, Malaya

1948. augusztus 13-án a brit kormány védelmi bizottsága jóváhagyta, hogy egy dandárnyi erősítést vezényeljenek a helyi hatóságoknak a kérésére a Malájföldi Föderáció területén

¹Nemzeti Közfoglalkoztatási Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató/National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: ambrusynev@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6309-8250

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

zajló kommunista gerillamozgalom elleni harc felgyorsítására.² E döntés nem tűnik túl meglepőnek, hiszen az Egyesült Királyság számára elfogadhatatlan volt egy a gyarmatain a britek ellen sikereket elérő fegyveres függetlenségi mozgalom működése, mivel egy ilyen folyamat könnyen ragályossá válhatott és akár a teljes brit gyarmatbirodalom összeomlásához is vezethetett volna.

A döntés okainak vizsgálata során nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a nem jelentéktelen szempontot, hogy a döntés 1948 augusztusában, a berlini válsággal egy időben született, ami legrosszabb esetben akár egy újabb világháború kitöréséhez is vezethetett volna. Ezért kifejezetten furcsának tűnik, hogy a brit politikai vezetés éppen ekkor tartotta fontosabbnak egy brit gyarmaton kibombolt fegyveres felkelés felszámolását a Németországban állomásozó brit megszálló erők megerősítésénél. A döntést még izgalmasabbá teszi az a tény, hogy 1948 nyarán a brit szárazföldi hadsereg teljes stratégiai tartalékát a döntés alapján Malájföldre vezényelt lövészdandár alkotta.³ Tanulmányomban azt kívánom feltárni, hogy miért tartotta fontosabbnak a brit katonai és politikai elit a malájföldi kérdés teljesítését a Németország brit megszállási övezetében állomásozó csapatok megerősítésénél.

A döntéshez vezető út vizsgálatát 1947-től indítom, mivel ez az év több szempontból is kulcsfontosságú volt a második világháború utáni brit katonai stratégiai gondolkodás kialakulásában. Ugyanis ez volt az az esztendő, amikor a brit kormányzat az ország gazdaságának katasztrofális állapota miatt több olyan intézkedés meghozatalára kényszerült, amelyek 1939 előtt szinte elképzelhetetlenek lettek volna. Egyrészt London átadta a görög antikommunista kormányt támogató missziót az Amerikai Egyesült Államoknak, másrészt az Attlee-kabinet annak ellenére támogatta India, Burma és Ceylon függetlenségét, hogy ezek területek a brit gyarmatbirodalom gazdasági és stratégiai szempontból legértékesebb régió voltak. Végül miután az ENSZ közgyűlése jóváhagyta a 181. (II). határozatát a palesztinai mandátum zsidók és arabok közti felosztásáról a brit kormány kijelentette, hogy 1948. május 15-i hatállyal lemond a mandátumról is.

Ezek a lépések jól mutatják, hogy 1945 után az Egyesült Királyság globális mozgástere jelentősen beszűkült, ezért az ország nemzeti és katonai biztonsági stratégiáját úgy kellett módosítani, hogy megfeleljen ezeknek az új realitásoknak. Az 1947-ben elfogadott új biztonsági stratégia geopolitikai fejezete három pilléren nyugodott, amelyek közül az első az Egyesült Királyság területének védelme és ezzel párhuzamosan a Brit-szigeteken a Szovjetunió elleni háborúhoz szükséges bázisok kiépítése volt. A stratégia második pillére a Brit-szigeteket a külvilággal összekötő hajózási útvonalak védelme volt. Végül az új stratégia

² The National Archives Kew, London (TNA) CAB 131/5 DO (48) 16 A kabinet védelmi bizottságának 16. ülésének jegyzőkönyve 1948. augusztus 13. 227.

³ TNA DEFE 4/10 COS (48) 112. A haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának 112. ülésének jegyzőkönyve 1948. augusztus 11. 1.-2.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

gia harmadik pillére a Közel-Kelet feletti brit befolyás megőrzése és a régióban a potenciális ellenfelek támadására alkalmas bázisok létrehozása volt.⁴

Az új brit katonai politika is tükrözi azt a tényt, hogy 1947-re az Egyesült Királyság már nem volt egy súlycsoportban a Szovjetunióval és az USA-val, de London továbbra is jelentős szerepet akart játszani a nemzetközi kapcsolatokban. Ez a szándék ekkor nem volt megalapozatlan, hiszen 1947-ben Nyugat-Európa legerősebb fegyveres erejével és gazdaságával az Egyesült Királyság rendelkezett, a megmaradt brit gyarmatok geopolitikai jelentősége a dél-ázsiai brit gyarmatokról való lemondás után is megmaradt. A brit kormányzat ragaszkodása az Egyesült Királyság nagyhatalmi státuszának megőrzéséről 1948. május 12-én lett egyértelmű, ugyanis ezen a napon AV Alexander⁵ a londoni parlamentben egy képviselői kérdésre válaszolva beismerte, hogy az Egyesült Királyságnak is volt saját atomfegyver programja.⁶

Volt azonban két olyan belső tényező, ami megnehezítette a brit kormány aktív külpolitikai tevékenységét. A legnagyobb problémát a brit költségvetés katasztrofális állapota jelentette, ami többször majdnem államcsődbe taszította az Egyesült Királyságot. A másik probléma a dél-ázsiai gyarmatok függetlenségével volt kapcsolatban. India és Pakisztán függetlené válása miatt London elvesztette a brit indiai hadsereget, ami még jobban felgyorsította a brit fegyveres erők létszámának második világháborút követő csökkenését. Ez önmagában nem lett volna probléma, ha 1945 után egy békés időszak következik, amikor nem lett volna szükség katonai erő alkalmazására, de a történelem másként alakult.

A brit kabinet tisztában volt azzal, hogy kritikus költségvetési környezetben nem lehet egy olyan nagy létszámú hivatásos és szerződéses katonákból álló haderőt felállítani, amely képes a kormányzat által kitűzött összes feladat elvégzésére. A megoldást a brit parlament által 1947 júliusában elfogadott *National Service Act* jelentette, ami úgy igyekezett a fegyveres erők létszámhiányát pótolni, hogy a brit történelemben példátlan módon békeidőben is előírta a férfiak 12 hónapig tartó sorkatonai szolgálati kötelezettségét.⁷

A fegyveres erők létszámhiánya különösen Brit Malájföldön és a Távol-Keleten volt kritikus, mivel ebben a térségben szolgáló brit katonák zöme egészen India függetlenné válásáig a brit-indiai hadsereg állományába tartozott. Emiatt az India függetlenségéről szóló tárgyalások egyik fontos katonai kérdése London számára az volt, hogy az indiai hadseregben szolgáló gurka ezredek egy részéből a Maláj-félszigeten egy brit szolgálatban álló gurka hadosztály hozzanak létre, amihez szükség volt az indiai kormány hozzájárulásá-

⁴ TNA DEFE 4/10 COS (48) 15. A haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának 15. ülésének jegyzőkönyve 1948. január 30. 203. – JP (48) 16 (Final) Discussions on Policy for Western Europe 1948. január 27.

⁵ Albert Victor Alexander munkáspárti politikus 1946. december 20. – 1950. február 28. között az Attlee-kormány védelmi minisztere, akit a visszavonulása után főnemesi rangra emeltek

⁶ Goldberg, Alfred, *The Atomic Origins of the British Nuclear Deterrent* In: *International Affairs* Vol. 40 No. 3 Jul. 1964 409 – 429. 420.

⁷ http://www.britisharmedforces.org/ns/nat_history.htm letöltve 2016. június 7.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

hoz.⁸ A tárgyalásokat végül siker koronázta és 1947-ben megkötött brit-indiai-nepáli egyezmény alapján az Indiai Hadseregben szolgáló 10 gurka ezredből 4 brit alárendeltségbe került,⁹ ami lehetővé tette a brit katonai felső vezetés számára egy újabb hadosztály felállítását Szueztől keletre.

A brit katonai és politikai vezetés döntését arról, hogy ezekre a csapatokra tényleg szükség volt az 1948-as év igazolta, amikor a londoni kormánynak két új konfliktussal kellett egymással párhuzamosan megbirkóznia. Ezek közül egyik a berlini válság, míg a másik a malájföldi szükségállapot volt. A két válságra való téves reagálás kockázatai eltérőek voltak, hiszen ez Berlin esetében, akár a harmadik világháború is kitörhetett, míg a malájföldi szükségállapot esetén néhány további brit gyarmat válhatott volna függetlenné. Ami viszont közös volt a két válságban az az, hogy ha az Attlee-kormány bármelyik válság esetén is kudarcot vall, az jelentősen rontotta volna az Egyesült Királyság 2. világháború után egyébként is meggyengült tekintélyét.

A tanulmányom fő célja az, hogy feltárjam miért döntött a brit katonai és politikai felső vezetés úgy, hogy berlini válság ellenére is a Maláj-félszigetre vezényeli a brit hadsereg egyetlen dandárnyi erőt kitevő stratégiai tartalékát. A válaszok megtalálása érdekében három forráscsoportot vizsgáltam át azért, hogy 1948. augusztus 13-ig, amikor a kabinet védelmi bizottsága jóváhagyta a 2. gárdadandár Malájföldre vezénylését, melyik válság foglalkoztatta inkább a brit katonai és politikai elitet. Az általam megvizsgált három forráscsoportot az 1948. január 1. és 1948. augusztus 13. között megtartott kormányüléseken,¹⁰ a kabinet védelmi bizottságának ülésein¹¹ és a haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának ülésein¹² készült jegyzőkönyvek alkotják.

Először az ebben az időszakban keletkezett jegyzőkönyveket vizsgálom meg mennyiségi szempontból. 1948. január 1. és augusztus 13. között az Attlee-kormány tagjai 56 kormányülést tartottak. Az 56 megtartott kormányülés közül csak 4 ülés napirendjén szerepelt Malájföld és a tágabb délkelet-ázsiai régió biztonságával kapcsolatos téma. Ezzel szemben a Berlin és a tágabb nyugat-európai térség védelmével kapcsolatos kérdésekkel 15 alkalommal foglalkoztak a munkáspárti miniszterek.

A kabinet védelmi bizottságának üléseinek jegyzőkönyveit megvizsgálva arra az eredményre jutottam, hogy az ebben az időszakban megtartott 16 bizottsági ülésen a maláj és egyéb távol-keleti kérdésekkel 3, míg a Berlinnel és egy esetlegesen kirobbanó világháborúra felkészüléssel pedig 6 alkalommal foglalkoztak. Végül a vezérkari főnökök bizottsága ebben az időszakban 113 ülést tartott, amelyek közül 48 alkalommal foglalkoztak Berlin és Nyugat-Európa védelmével kapcsolatos kérdésekkel, míg a Malájfölddel és a távol-keleti régióval kapcsolatos témák csak 20 ülése napirendjén szerepeltek. Pusztán az a tény,

⁸ TNA WO 216/828 Employment of Gurkha Troops in the British Army 1945 – 47. 0164/6649(SD2) Employment of Gurkha Troops under HMG 1947. február 3.

⁹ http://www.nepembassy.org.uk/nepal_britain_relations.php letöltve 2016.június 9.

¹⁰ TNA CAB 128/12 – 13 Brit kormányülés jegyzőkönyvei

¹¹ TNA CAB 131/5 – 6 Brit kabinet védelmi bizottságának jegyzőkönyvei

¹² TNA DEFE 4/10 – 4/15 Brit haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának üléseinek jegyzőkönyvei

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

hogy milyen gyakran foglalkoztak egyik vagy másik területtel alátámasztja azt a logikus feltételezést, hogy Németország és Nyugat-Európa védelmének megszervezése és egy esetleges harmadik világháborúra való felkészülés sokkal fontosabb volt a brit katonai és politikai elit számára, egy olyan gyarmati probléma megoldásánál, ami a Gyarmatügyi Minisztérium normális hivatali kötelességei közé tartozott.

Amikor tartalmi szempontból megvizsgáltam a három testület ülésein keletkezett jegyzőkönyveket, akkor egy nagyon fontos különbségekre lettem figyelmes. A Berlin, Németország vagy egész Nyugat-Európa védelmével foglalkozó napirendi pontoknál általában nem egy konkrét válságot próbáltak a résztvevők kezelni, hanem inkább olyan megoldások kidolgozásával és megvalósításával foglalkoztak, ami hosszabb időre garantáltatta a teljes régió biztonságát.

A hosszú távú stratégiai gondolkodásra az egyik legjobb példa ebből az időszakból az 1948. március 17-én Brüsszelben az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Belgium és Luxemburg állam- és kormányfői által aláírt gazdasági, kulturális és társadalmi együttműködésről és a kollektív önvédelemről szóló szerződés.¹³ E megállapodás aláírása egy fontos lépés volt a NATO megszületéséhez vezető úton, mivel a nyugat-európai államok a szerződés megkötésével egyértelműen jelezték az USA számára, hogy ezek az országok komolyan gondolták a szovjet terjeszkedéssel szembeni ellenállást. A hosszabb távra szóló politikai megoldás keresése mellett, ebben az időszakban egy jelentős katonai lépésre is sor került, mert ekkor dolgozták ki és hagyták jóvá Doublequick tervet is, ami a harmadik világháborúra vonatkozó első összehangolt brit és amerikai terv.¹⁴

A komplex nyugat-európai tervekkel szemben a Malájfölddel és a Távol-Kelettel kapcsolatos tárgyalások elsöprő többségén nem a nyugat-európaihoz hasonló hosszú távú stratégiai elképzeléseket dolgoztak ki, ehelyett a résztvevők különböző akut problémák leghatékonyabb megoldását kívánták elérni. A megközelítésbeli különbség arra utal, hogy sem a katonai, sem pedig a politikai döntéshozók nem érezték úgy, hogy esetleg a rendelkezésre álló korlátozott erőforrásaik nagyobb részét európai helyett inkább ázsiai területekre kellene koncentrálni. Ha ez így van, akkor a 2. gárdadandár Malájföldre vezénylése 1948 augusztusában még kevésbé érthető, hiszen Délkelet-Ázsia a harmadik világháborúban egyértelműen mellékhadszíntér lett volna és ezekre a katonákra nagy szükség lehetett volna Európában. Mégis mik voltak azok a tényezők, amelyek a döntés meghozatalát eredményezték?

Véleményem szerint a döntés mellett szóló legfontosabb érvet a *Joint Intelligence Committee* (JIC)¹⁵ által 1948. július 23-án elkészített elemzés tartalmazta. Ugyanis a JIC 1957 előtt nem tartotta valószínűleg, hogy a Szovjetunió pusztán a saját befolyása alatt álló természeti erőforrásokra és ipari kapacitásra alapozva képes lett volna egy hosszú ideig

¹³ TNA CAB 128/12 CM 22 (48) a március 19-én megtartott 22. kormányülés jegyzőkönyve 1948. március 19. 151.

¹⁴ TNA DEFE 4/13 COS (48) 79. A haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának 79. ülésének jegyzőkönyve 1948. június 9. 270. - 271.

¹⁵ a korszakban a hírszerzési tevékenység koordinálásért felelős szervezet

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

tartó nagy háború megvívására. Ugyanakkor a JIC kifejtette annak a kockázatát is, hogy ha Szovjetunió úgy vélte, hogy katonai eszközökkel aránylag könnyen el tud érni egy számára fontos célt, akkor kizárólag gazdasági okok miatt nem fog lemondani le egy háború kirobbantásáról.¹⁶ Ez a vélemény is jelentősen hozzájárulhatott annak a brit stratégiai alapelvnek a megszilárdulásához, hogy egy harmadik világháborúra, hacsak a Nyugat nem látszik túlzottan gyengének, legkorábban 1957-ben kerülhetett sor.

E stratégiai megközelítésnek az lehetett az egyik következménye, hogy 1948-ban nem jelenthetett túlzott kockázatot 3 zászlóaljnyi erőnek a Malájföldre vezénylése, mivel a szovjeteknek a brüsszeli szerződés megkötése és a berlini légihíd üzemeltetése egyértelműen jelezte Moszkvának, hogy a nyugat-európai államok és az USA ellen aktívan fognak ellenállni egy esetleges szovjet támadásnak, azaz egy könnyű és gyors szovjet győzelem kivívása nem volt bizonyos.

A felvetésemet alátámasztják a kabinet védelmi bizottságának 1948. augusztus 13-ai ülésén elhangzottak is, mert ez volt az az ülés, ahol a végső döntés megszületett a Malájföldre küldendő katonai erősítésekről. A bizottsági ülésen Montgomery kifejtette azt az álláspontját, hogy Európában a berlini válság nem fenyegetett azonnali háborúval és egy európai háborúban ez az 1 dandár egyébként is jelentéktelen szerepet játszana. Az ő véleménye szerint a Közel-Keleten sem volt annyira feszült a helyzet, ami egy azonnali háborúval fenyegetett volna. Azt viszont ő sem tartotta kizártnak, hogy ebbe a térségbe a közeljövőben újabb csapaterősítéseket kell vezényelni annak ellenére is, hogy a tervezett 1 hadosztályból és 1 dandárból álló békében szükséges helyőrség zöme már a Közel-Keleten állomásozott.¹⁷

Montgomery szerint Európával és a Közel-Kelettel szemben a délkelet-ázsiai helyzet ellenben tényleg kritikus volt, amit több példával is illusztrált. Például a burmai hadsereg egy harmada átállt a kommunistákhoz, a malájföldi válságot kívülről szították a kínai kommunisták, akik a számai határon keresztül folyamatosan erősítésekhez juthattak. Montgomery egyik legfontosabb érve a Malájföldön állomásozó brit erők megerősítésre az volt, hogy egyedül itt küzdött fegyverrel is a Brit Birodalom a kommunisták ellen és az Egyesült Királyság nem engedhette meg magának a maláj területek elvesztését. Montgomery szerint Nyugat-Európában és a Közel-Keleten egyaránt kockázatni kellett, hogy a Távol-Keleten állomásozó brit erőket késedelem nélkül meg lehessen erősíteni, amibe a Nemzetközösség többi tagállamát is be kellene vonni. A birodalmi vezérkar főnökének javaslatát szinte vita nélkül elfogadta a bizottság többi tagja is és a kormány utasította az illetékes minisztériumokat a szükséges előkészületek megtételére.¹⁸

¹⁶ TNA DEFE 4/15 COS (48) 113. A haderőnemi vezérkari főnökök bizottságának 113. ülésének jegyzőkönyve 1948. augusztus 25 – JIC (48) 9 O Final Russian Interests, Intentions and Capabilities 1948. július 23. 3.

¹⁷ TNA CAB 131/5 DO (48) 16. A kabinet védelmi bizottságának 16. ülésének jegyzőkönyve 1948. augusztus 13. 226.

¹⁸ TNA CAB 131/5 DO (48) 16. A kabinet védelmi bizottságának 16. ülésének jegyzőkönyve 1948. augusztus 13. 226. – 227.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

Montgomery személyes tekintélye és az általa elmondottak tények, amelyek a saját véleményének és a brit stratégiai gondolkodás kombinációja volt, bizonyosan nagy hatással voltak a bizottság tagjaira de ez nem lett volna feltétlenül elegendő a pozitív válaszhoz, ha a döntéshozók nem lettek tisztában néhány nagyon fontos gazdasági ténnyel is. Az említett gazdasági tényező nem volt más mint az, hogy a Maláj-félszigeten és Borneón kitermelt ón és kaucsuk értékesítéséből származó amerikai dollár bevétel létfontosságú volt a szakadék szélén tancoló brit gazdaság és költségvetés számára.

A gumiültetvények jelentőségét illusztrálja egy a BBC-ben 1948. június 20-án elhangzott híradás, ami arról tájékoztatta a hallgatókat, hogy a malájföldi gumiültetvényekről ki-nyert nyersgumiért több dollárba teszt szert az ország, mint amennyit az Egyesült Királyságból az USA-ba exportált összes termékért, azaz mindenki megérthette, hogy a Malájföldi Föderáció elvesztése az ország számára nagyon súlyos gazdasági következményekkel járna.¹⁹

Összegzőképpen a legfontosabb indok amiért a brit elit támogatni merte a malájföldi csapaterősítési kérést az lehetett, hogy bíztak abban a helyesnek bizonyuló hírszerzési értékelésben és az arra épülő brit védelmi stratégiában, ami a harmadik világháború kitörésének esélyét 1948-ban minimálisnak tartotta. Ez volt az az alap, amit kiegészítette még jó néhány egyéb katonai, politikai és gazdasági szempont is, amely érvek összessége meggyőzte a katonákat és a politikusokat arról, hogy támogassák a 2. gárdadandár a Malájföldi Föderációba vezénylését.

Ez a döntés kulcsfontosságúnak bizonyult a kommunista gerillák ellen vívott közel 10 éves küzdelem során. A 2. gárdadandár és néhány más brit erősítések beérkezése ugyanis lehetővé tette a gyarmati hatóságok számára, hogy katonai és rendőri erővel megakadályozzák a kommunista gerillákat biztonságos bázisok megszerzésétől, ami Mao Csetung-féle forradalmi hadviselés első szintjét alkotja. A biztonságos háttér hiánya azzal a következménnyel járt, hogy a Malájföldi Kommunista Párt mindig lépéshátrányban volt a gyarmati kormányzattal szemben, ami hosszú távon a kudarcukat is okozta.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ELSŐDLEGES FORRÁSOK

1. The National Archives London
2. DEFE 4/10 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 1 – 23
3. DEFE 4/11 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 24 – 45
4. DEFE 4/12 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 46 – 60
5. DEFE 4/13 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 61 – 83
6. DEFE 4/14 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 84 - 105

¹⁹ White, Nicholas J. "Capitalism and Counter-Insurgency? Business and Government in the Malayan Emergency, 1948-57." In: *Modern Asian Studies* 32, no. 1 (1998): 149-77 152.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2016. IX. évfolyam 2. szám

7. DEFE 4/15 – Ministry of Defence Chiefs of Staff Committee: Minutes of Meetings Nos 106 - 122
8. CAB 131/5 - Cabinet: Defence Committee: Minutes and Papers Meetings 1 – 27
9. CAB 131/6 - Cabinet: Defence Committee: Minutes and Papers Meetings 1 – 88
10. CAB 128/12 - Cabinet: Minutes Cabinet Conclusions: 1(48) - 40(48)
11. CAB 128/13 - Cabinet: Minutes Cabinet Conclusions: 41(48) - 82(48)
12. WO 216/828 - Employment of Gurkha Troops in the British Army 1945 – 47

MÁSODLAGOS FORRÁSOK

1. White, Nicholas J., Capitalism and Counter-Insurgency? Business and Government in the Malayan Emergency, 1948-57. In: *Modern Asian Studies* Vol. 32, no. 1 (1998): 149 - 177.
2. Goldberg, Alfred, The Atomic Origins of the British Nuclear Deterrent In: *International Affairs* Vol. 40 No. 3 Jul. 1964 409 – 429.
3. http://www.nepembassy.org.uk/nepal_britain_relations.php letöltve 2016.június 9.
4. http://www.britisharmedforces.org/ns/nat_history.htm letöltve 2016. június 7.